

Temat: Powtórzenie wiadomości – Konstytucja fundamentem państwa

EKSPRESOWA HISTORIA POLSKICH KONSTYTUCJI

Zapewne słyszeliście o tym, że Anglia nie ma konstytucji pisanej - na jej niepisaną konstytucję składa się wiele różnych aktów prawnych wydanych przez króla i parlament, sądowych precedensów, praw zwyczajowych itp. Do pewnego stopnia podobny charakter miała „konstytucja” I Rzeczypospolitej - stanowił ją zbiór przywilejów szlacheckich, takich jak **konstytucja Nihil novi (1505)**. Ta nieformalna konstytucja swój najpełniejszy wyraz znalazła w artykułach henrykowskich. Ograniczały one władzę królewską, wskazując zarazem, że ważniejsza od niej jest w Rzeczypospolitej władza prawa. **3 maja 1791 r.** Sejm Czteroletni uchwalił pisaną konstytucję (znaną jako Konstytucja 3 maja) - pierwszą w Europie i drugą na świecie (po amerykańskiej). Konstytucja ta wprowadzała dziedziczną monarchię, znosiła liberum veto, ustanawiała stały rząd (Straż Praw), poszerzała prawa mieszczan. Stała się chlubnym świadectwem zdolności Polaków do wprowadzenia głębokich reform ustrojowych i naprawy państwa. Istotną rolę w kształtowaniu świadomości konstytucyjnej Polaków odegrały konstytucje Księstwa Warszawskiego (**1807**) i Królestwa Polskiego (**1815**), które wprowadzały nowoczesne ustawodawstwo dotyczące praw człowieka i obywatela. Ich oddziaływanie było jednak krótkotrwałe - pierwsza przestała obowiązywać wraz z upadkiem Napoleona, druga - po powstaniu listopadowym. Po odzyskaniu niepodległości Sejm Ustawodawczy w **1919 r.** uchwalił małą konstytucję, czyli konstytucję przejściową, ograniczającą się jedynie do unormowania sprawy kompetencji organów władzy państwowej. „Dużą” konstytucję uchwalono w marcu **1921r.** Konstytucja marcowa ustanowiła parlamentarny model rządów, podporządkowując parlamentowi Radę Ministrów i pozbawiając prezydenta realnych uprawnień. Konstytucja marcowa, ostro krytykowana przez Józefa Piłsudskiego, została znowelizowana po zamachu majowym w 1926 r. (tzw nowela sierpniowa). Zwolennicy Piłsudskiego przygotowali projekt nowej konstytucji, która została uchwalona w kwietniu **1935r.** Konstytucja kwietniowa odchodziła od zasady podziału władz, koncentrując najważniejsze uprawnienia w rękach prezydenta, odpowiedzialnego jedynie „przed Bogiem i historią”. Prezydent powoływał i odwoływał premiera, mógł też rozwiązać parlament. W czasie wojny miał także prawo wyznaczenia swojego następcy. Rozwiązanie to pozwoliło zachować ciągłość władzy państwowej w okresie II wojny światowej. Na tej podstawie również w okresie powojennym działały władze RP na uchodźstwie. Po II wojnie światowej Polska znalazła się w radzieckiej strefie wpływów. Nowa konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (**1952 r.**) - której uchwalenie poprzedziło przyjęcie w **1947 r.** „małej konstytucji” - była wzorowana na totalitarnej ustawie zasadniczej Związku Radzieckiego. Konstytucja PRL miała charakter fasadowy - teoretycznie gwarantowała obywatelom wiele uprawnień, w praktyce jednak nie były one respektowane. Władzę przekazywała Sejmowi (Senat został zniesiony), rządowi i Radzie Państwa, czyli kolektywnej głowie państwa, ale w rzeczywistości najważniejsze decyzje podejmował zupełnie ktoś inny - przywódcy Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W wyniku rozmów Okrągłego Stołu w 1989 r. konstytucja PRL została znowelizowana - przywrócono Senat i urząd prezydenta. Kolejna nowelizacja nastąpiła po wyborczym zwycięstwie „Solidarności”. Przywrócono wtedy nazwę Rzeczpospolita Polska, godło i zapisano, że Polska jest demokratycznym państwem prawa. W **1992 r.** przyjęto trzecią już w naszej historii „małą konstytucję”. Obowiązywała ona do **1997 r.**, kiedy to uchwalono nową konstytucję. W Stanach Zjednoczonych wciąż obowiązuje konstytucja uchwalona w 1787 r. Od tego czasu wprowadzono do niej wiele poprawek, ale nikt nie dąży do uchwalenia zupełnie nowej

ustawy zasadniczej. Tymczasem w wielu krajach europejskich (np. we Francji czy Polsce) konstytucje są zmieniane dość często.

Tomasz Merta Przewodnik młodego obywatela. Zakres podstawowy, Warszawa 2009, s. 96-97

Odpowiedz na pytanie

Która droga postępowania jest lepsza? Czy konstytucja trwająca w niezmiennym kształcie i stanowiąca symbol ciągłości państwa, czy też nowa konstytucja, która może lepiej odpowiadać na wyzwania współczesności? Odpowiedź uzasadnij

Termin na odpowiedź: 27 kwietnia 2020